

Staronový Spravodajca

Ak ste sa dočítali ("dolistovali") na túto predposlednú stranu, iste neušlo vašej pozornosti, že náš bulletin má mierne zmenený názov a aj trocha inú náplň. Zmenu v názve sme považovali za nevyhnutnú, pretože Spravodajca sa stal informačným orgánom našej novej Spoločnosti. Obsah a formu prezentácie sme upravili s ohľadom na čitateľov, medzi ktorými iba malá časť má hlbší záujem o taxonómiu, nomenklatúru a biodiverzitu menej frekventovaných húb. Odbornejšie zamerané príspevky zhrnieme v ročenke CATATHELASMA a v Spravodajcovi budeme pravidelne referovať o odborných príspevkoch uverejnených v iných, aj zahraničných časopisoch.

Vydávanie Spravodajcu slovenských mykológov inicioval Ing. Pavol Škubla, CSc., ktorý ako zostavovateľ a redaktor v rokoch 1993-1999 spracoval a na vydanie pripravil 23 čísiel. Za takmer 900 vytlačenými stranami sú desiatky hodín práce a najmä neobyčajná Škublova zanieťenosť a vytrvalosť. Paľo, ďakujeme Ti! Vydavateľom Spravodajcu slovenských mykológov bol Spolok slovenských mykológov (1993-1995) a Spoločnosť slovenských mykológov (1996-1999). Pri príprave a najmä rozširovaní Spravodajcu spolupracovalo Slovenské národné múzeum.

Pripravujeme

V nasledujúcich číslach Spravodajcu nájdete príspevky na témy

- Vyhláška č. 93/1999 o ochrane rastlín a živočíchov
- Jedlé huby v Potravinovom kóde Slovenskej republiky
- Čo nám prezrádzajú mená húb 18.

Vydáva Slovenská mykologická spoločnosť (Botanický ústav SAV, Dúbravská 14, 842 23 Bratislava). Vychádza dvakrát ročne v náklade 200 ks. Cena jedného výtlačku je 25.00 Sk; objednávky posielajte na adresu Spoločnosti.

Toto číslo zostavil Pavel Lizoň (botupali@savba.sk) v spolupráci s Slavomírom Adamčíkom (botuadam@savba.sk). Príspevky posielajte elektronickou poštou zostavova-ťeľom alebo na diskete vo formáte MSWord6 na adresu Spoločnosti. Toto číslo bolo vy-dané za finančnej podpory Slovenskej akadémie vied.

Registrované pod č. 956/94.

SPRAVODAJCA

SLOVENSKEJ MYKOLOGICKEJ SPOLOČNOSTI

číslo 24

október 2000

NA ÚVOD

Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV A. Janitor 3

VYSYPANÉ Z HUBÁRSKEHO KOŠÍKA

Ladzany opäť nesklamali S. Mauritzová 6

PREDSTAVUJEME

Lahko rozlíšiteľné druhy plávok S. Adamčík 7

SPOMÍNANIE

Spomienka na Igora Fábryho A. Janitor 17
Ing. Milan Babej (6. júna 1934 - 20. októbra 1999) L. Hagara 20

ROZŠÍRTE SI SVOJE VEDOMOSTI

Čo nám prezrádzajú vedecké mená húb 15. M. Procházka 21

Z HISTÓRIE SLOVENSKEJ MYKOLÓGIE

Mykologické dni na Slovensku P. Lizoň a M. Vozárová 25

NOVÁ LITERATÚRA

Huby opísané zo Slovenska 27

Z REDAKCIE

Staronový Spravodajca 28

Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV

so sídlom na Botanickom ústave SAV, Dúbravská 14, 842 23 Bratislava

Poslaním Spoločnosti je o. i.

*rozširovať poznatky v oblasti mykologického výskumu,
utvárať predpoklady pre optimálny rozvoj mykologického poznania,
prispievať k zvyšovaniu odbornej úrovne svojich členov,
ako aj organizovať národné a medzinárodné odborné podujatia.*

Výbor Spoločnosti

Predseda: Ing. Anton Janitor, CSc. (Ústav experimentálnej fytopatológie a entomológie SAV, Ivánka pri Dunaji; uefetoni@savba.sk)

Podpredseda: Dr. Pavel Lizoň, CSc. (Botanický ústav SAV, Bratislava; botupali@savba.sk)

Tajomníčka: Mgr. Soňa Jančovičová (Prírodovedecká fakulta UK, Bratislava)

Hospodár: Ľudovít Varjú (Bratislava; vdamigo@mail.pvt.sk)

Ostatní členovia výboru:

Július Ďuriač (Bratislava; julius.duriac@messer.slovnaft.sk),

Doc. Dr. Ján Gáper, CSc. (Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica; gaper@vsld.tuzvo.sk),

Ing. Stanislav Glejdura (Lesnícke a drevárske múzeum, Zvolen),

Dr. Ladislav Hagara (Bratislava; hagara@ba.telecom.sk),

Ing. Vincent Kabát (Bratislava; konstrukt@zutom.sk),

Prof. Dr. Dušan Mlynarčík, DrSc. (Farmaceutická fakulta UK, Bratislava; dusan.mlynarcik@fpharm.uniba.sk),

Ing. Pavol Škubla, CSc. (Šaľa; pskubla@duslosala.sk)

Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV

Anton Janitor

Každé stretnutie s priateľom je poznačené najmä tým, že sa naň určitým spôsobom tešíme. Nezáleží kedy a kde, ale predovšetkým ako ho chceme osloviť, pozdraviť a možno i niečím milým prekvapiť. Využívam touto cestou príležitosť, aby som Vás, všetkých členov Slovenskej mykologickej spoločnosti pri SAV, ako aj ostatných nemenovaných priaznivcov, milovníkov prírody a húb, touto cestou úprimne pozdravil a pozval na spoločné stretnutie. Tým, že sme v podstate všetci naladení na rovnakú mykologickú strunu, verím, že prijmete moje pozvanie. Stretnutie, to je ten najlepší spôsob osobného kontaktu a dialógu, kde si možno priateľsky pospomínať, pohovoriť o najnovších veciach, ktoré nás spájajú a spoločne sa zahľadieť aj za horizont budúcnosti, kde sa a ktorým smerom vydáme.

Prešli sme už kus úspešnej cesty pri hľadaní a objavovaní vedeckej pravdy v oblasti mykológie na Slovensku. Častokrát to nebola cesta ľahká. Možno úspechy o to viac tešia, keď pri zdolávaní a riešení mnohých problémov, ktoré akosi patria k životu sa realizovali vďaka obrovskému nadšeniu, láske a obetavosti. Bez týchto a ďalších hodnôt, ktoré treba považovať za prioritné, by sa nebolo vykonalo toľko zásluhnej práce na poli vedeckej a populárnej mykológie. Vďaka i z tohoto miesta patrí všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom o to pričínili. Výsledky, ktoré sa za posledné roky získali, nesú pečať dobrého prístupu k riešeným problémom a zároveň sú dobrou vizitkou spoločnej práce dobrých priateľov, ktorí často obetovali svoj voľný čas, aby sa program, ktorý je dielom nás všetkých i v budúcich rokoch cieľavedome zveľaďoval.

Hoci sme všetci dlhé roky kráčali rôznymi cestami, dnes tak povediac v historickej rovine, na prelome 20. a 21. storočia či 2. a 3. milénia vydali sme sa na novú cestu, aby sme formovali mykologický život na tom dobrom čo sa doteraz urobilo a hľadali nové formy práce i spolupráce v prospech rozvoja Slovenskej mykológie. K tomuto nádhernému poslaniu Vás všetkých pozývam a verím, že novozaložená Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV poskytne každému priestor a primerané podmienky

pre aktívnu spoluprácu. Nech miesto stretnutia je kdekoľvek a kedykoľvek, majme vždy na zreteli jedno. Nie v zložitosti je krása, ale vždy treba hľadať spôsoby a vytvárať také podmienky aby sa veci dali riešiť na úrovni a jednoducho. Nie v predstave, že čím je niečo zložitejšie tým je lepšie, hodnotnejšie a môže najskôr priniesť úspech. V jednoduchosti je skrytá krása a inteligencia. Predíde sa tým zbytočným a nič neriešiacim diskusiám, devastovaniu ľudskej osobnosti, najmä teraz keď sme nastúpili novú cestu, potrebujeme novú filozofiu v myslení a konaní, vo vzťahu jeden k druhému i Spoločnosti samej.

Želajme si spolu pochopiť a poznať problémy jeden druhého, energiu využívať na nové a zaujímavejšie projekty. Vážme si jeden druhého, učme sa pomáhať jeden druhému a nečakať len na to, kým človek urobí chybu a tešiť sa z nej. Vedzme, že kto nič nerobí, nič nepokazí. Sme len ľudia a nie dokonalé roboty, nikto z nás nie je dokonalý. Naučme sa vážiť si prácu každého jedného, nešetriť slovami uznania i pochvaly. Som presvedčený, že stojí to za to. Nie je nič krajšie, ako keď Vám človek podá a úprimne stisne ruku a povie, ďakujem za všetko čo ste doteraz urobili. Vytvoríme si prostredie, kde ľudia ťahajú za jeden povraz pre dobro nás všetkých. Veľký už je ten, kto sa o to len pokúsi. Nebuďte tými, ktorí za každú cenu chceli zmeniť svet a nakoniec zistili, že mali predovšetkým zmeniť sami seba. Šťastie a úspech priateľov nech nám bude požehnaním a nie dôvodom pre závisť.

Želám si, aby sme pre spoločné blaho pracovali v pokoji, rozvážne bez zbytočných stresov. Stres blokuje prívod duchovnej energie, ktorá je tak potrebná, aby človek uspel. Bez toho to nejde. Pozrime sa na slnko, pokojne si chodí po oblohe, nerozčuluje sa, nezávidí, nežiarli, nemyslí na zlé a predsa koľko práce urobí. To je to tajomstvo, ktoré poznalo veľa úspešných ľudí. Samozrejme, že nič nie je zadarmo, treba vedieť zo seba aj niečo obetovať. Možná poznáte príbeh o kolese ktoré škripe. Niektorí si myslia, že keď budú dosť hlasno škripať dostanú svoje mazivo, dočasné výhody, ktoré ich utíšia. To platilo v minulosti, ale dnes už nie. Dnes sa môže stať, že škripajúce koleso sa vymení za také, ktoré bude menej škripať a znervózňovať.

Veci, podmienky i samotný život sa menia. Na to musíme myslieť a prispôbovať sa im. Inak budeme stáť na mieste, alebo budeme musieť odísť. Ak by sa nám v mnohých veciach nedarilo a nevedeli by sme ako

na to, určite nám pomôžu deti. Ony by mali byť naši učitelia pre svoju úprimnosť, hravosť, čistotu, prostotu a schopnosť odpúšťať. Ak ukážeme ľuďom to čo deti, pocítíme pocit šťastia a uspokojenia, dokážeme zmeniť svet i seba samého k dobrému.

Milí priatelia, ak ste si pozorne prečítali mojich pár myšlienok iste mi dáte za pravdu, že len práca, ktorá je okorenená, či poznačená aj hodnotami, ktoré som uviedol môže byť úspešná, cieľavedomá, ktorá obohatí naše poznanie a správne vyprofiluje náš vstup na novú cestu do budúcnosti. Naša spoločnosť ponúka jedinečnú príležitosť pre všetkých, ktorým huby v akejkolvek forme prirástli k srdcu. Obraciam sa s plnou dôverou najmä na praktických – amatérskych hubárov , aby v spoločnosti našli svoje dôstojné miesto, priestor pre realizáciu svojich hubárskych snov, ambícií i vnútorné potešenie, ktoré bude tou najlepšou motiváciou pre úzku spoluprácu s mykológmi, ktorí profesionálne zasvätili život hubám. Potrebujeme všetkých, ktorí, v dobrom úmysle a snahe chcú a môžu pomôcť k ďalšiemu napredovaniu Slovenskej mykológie. Vaše nadšenie, obeta, nielen času ale niekedy aj financií, je tou najlepšou vizitkou a garanciou, pre dobro vecí. Pomáhajme si navzájom! Práve vďaka Vám sa úspešne zviditeľnil mykologický život nielen v hubárskej poradni, na výstavách, ale predovšetkým tým, že Vašimi zbermi sa obohatilo naše poznanie o stave slovenskej mykoflóry, obohatili sa zbierky o Vaše zbery, často druhov ktoré nesú pečať ako vzácne či veľmi vzácne. Za všetku Vašu aktivitu a to všetko, čím prispievate do pokladnice poznania v prospech Slovenskej mykológie vyjadrujem i touto cestou úprimné poďakovanie. Verím, že Vaše nadšenie nepoľaví ani v budúcich rokoch o čom som hlboko presvedčený. Vedecká i praktická mykológia úspešne napreduje a získava si rešpekt i úctu v rámci biologických disciplín. Dosiahnutie tohto reálneho cieľa je v našich rukách a všetko záleží len od nás samých.

Želám všetkým dobré zdravie, duševnú pohodu, aby každé naše stretnutie bolo duchaplné, obohatilo nás o dobro, aby cesta na ktorú sme sa vydali bola správna, aby nerovnosti, prekážky i zradné obchádzky boli sme schopní sami reparovať, zdolávať k ich cieľu, ktorý je pre nás všetkých záväzným. Je to ďalšie úspešné napredovanie v prospech rozvoja Slovenskej mykológie v ďalšom treťom tisícročí.

VYSYPANÉ Z HUBÁRSKEHO KOŠÍKA

Ladzany opäť nesklamali, povedal, ako sa ukázalo, predčasne Lajko Varjú Stanislava Mauritzová

Vracali sme sa z trvalých plôch vo Veporských Vrchoch na Vrch Dobroči, kde sme boli pár dní zaznamenať údaje o výskyte húb. Osadenstvo Lajkovho auta tvorila jeho manželka a ja s manželom. Ráno sme odchádzali z chaty U Olšiaka, netušiac, že sa zastavíme pri Ladzanoch. To znamená, že sme neboli terénne oblečení, teda aspoň Lajova manželka a ja a zdá sa mi, že jeho manželka mala dokonca topánky na vysokých podpätkoch. Lajo si cestou spomenul na Ladzany, lepšie povedané, neodolal zastaviť sa na tamojších náleziskách.

Tak sme si povedali, že na chvíľu len tak nakukneme do lesa, či rastú. Lajo, ako prvý, hneď pri aute natrafil na pestrú škálu húb. Pobrali sme sa teda všetci do lesa na pochôdzku - verili sme, nie na dlhú. Húb bolo neúrekom a za chvíľu sme boli ovešaní ako vianočné stromčeky. Ale v lese bolo stále niečo, za čím sa oplatilo zohnúť a tak sme chodili a chodili, až sme zistili, že je neskoro. Všetci sme mali smäd a nás dve už riadne boleli nohy.

Tak sme sa vybrali (akože) späť k autu. Dlho sme šľapali, netušiac, že ideme zle. Keď sme sa blížili k čistinke, kde malo byť auto, Lajo hovorí, "Stanka, Ladzany opäť nesklamali". Vyšli sme z lesa a auto tam nebolo. Pomyslela som si, že ho niekto ukradol, ale páni hneď zistili, že sa nachádzame na nesprávnom konci lesa. Začalo pátranie, chodenie a aj (zo strany žien) šomranie a nadávanie. Ovešaní hubami sme chodili ešte asi dve hodiny a ja som smäd zaháňala jahodami. Lajko ma utešoval, že je pekné počasie, že v lese sa dá aj nocovať. Napokon sme auto našli a fľaše, ktoré sme tam mali, vypili do poslednej kvapky.

Lahko rozlíšiteľné druhy plávok

Slavomír Adamčík

V predošlých číslach Spravodajcu Slovenských mykológov som publikoval kľúč na určovanie plávok. Keďže väčšinu druhov plávok nie možné presne rozlíšiť bez použitia mikromorfologických znakov, bolo potrebné tieto znaky použiť aj v tomto kľúči. Je však pochopiteľné, že väčšina praktických hubárov nemôže svoje zbery konzultovať na mikroskopickej úrovni. Niektoré druhy plávok je však možné určiť už pri zbere len s použitím makromorfologických znakov. Určíte ste sa už stretli s hubami, ktoré mali nejaký nápadný znak (napríklad nezvyčajnú vôňu), ktorý sa možno u iných húb nevyskytuje. V nasledujúcich riadkoch ponúkam prehľad niektorých bežných druhov, ktoré je možné určiť podľa takýchto nápadných znakov. Vopred je však potrebné upozorniť, že týmto spôsobom je možné určiť spoľahlivo len zbery zložené z viacerých dobre vyvinutých plodníc. V prípade ak sa niektorý znak na plodnici nezhoduje s porovnaným opisom v tomto prehľade, ide pravdepodobne o iný podobný druh plávky.

Jednotlivé druhy sú rozdelené do štyroch skupín:

- A. Druhy podobné rýdzikom s početnými lupienkami,
- B. Druhy so slizkým a na okraji uzlinato ryhovaným klobúkom a silnou vôňou,
- C. Druhy s malými krehkými plodnicami,
- D. Druhy s veľkými plodnicami, odlišnými od A. a B.

V rámci skupiny C. a D. sú vytvorené po dva skupiny s miernou a páľčivou chuťou dužiny. Základné odlišovacie znaky sú vyznačené hrubým písmom, avšak väčšinou je potrebné použiť ich v kombinácii s inými znakmi. Preto je tento prehľad vytvorený formou určovacieho kľúča.

A. Druhy podobné rýdzikom, lupene premiešané s početnými kratšími lupienkami: plodnice sú hrubo dužinaté a veľké, pripomínajú vzrastom rýdziky, klobúk je v strede preliačený a na okraji je podvinutý, dužina je tvrdá, pokožka klobúka je biela, sivá, čierna, sivo-čierna alebo hnedo-čierna, bez žiarivých farieb.

Dužina po poranení najprv červenie a neskôr černie, chuť dužiny je páľčivá, lupene sú veľmi riedke (2-3 lupene na 1 cm pri okraji klobúka s vylúčením kratších lupienkov). Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch, hojný najmä v letných mesiacoch aj v suchších obdobiach.

plávka černejúca (*Russula nigricans*)

Dužina nemení po poranení farbu, chuť dužiny je páľčivá, lupene sú veľmi husté (9-16 na 1 cm pri okraji klobúka) a úzke, na lupenoch a na hlúbiku pod lupenmi je modrasto-zelenkastý nádych, klobúk je v strede lievikovito preliačený, hlúbik je veľmi krátky a smerom k báze sa zužuje. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch.

plávka zelenkastolupeňová (*Russula chloroides*)

B. Druhy so slizkým a na okraji uzlinato ryhovaným klobúkom a silnou vôňou: pokožka klobúka je slizká alebo aspoň lepkavá, farba pokožky klobúka je slamovožltá, žltohnedá, hrdzavohnedá alebo sivohnedá, hlúbik je na báze hrdzavo škvrnitý, na priereze dutinkatý, dužina je páľčivá a má výraznú vôňu.

B1. Plodnice veľké, dužina v klobúku hrubá

Pokožka klobúka je veľmi slizká, žltohnedá až hnedá ako u hříba dubového, plodnice sú veľké, hrubo dužinaté, dužina je tvrdá, **vôňa dužiny je nepríjemná**, chuť je páľčivá. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch.

plávka smradľavá (*Russula foetens*)

Druh podobný na plávku smradľavú, líši sa pokožkou klobúka, ktorá je menej slizká, chuť dužiny je len slabo páľčivá alebo mierna a vôňa je ako u plávky smradľavej ale aj s ovocnou prímiesou, **na reze sa dužina farbí citrónovožlto**. Rastie v listnatých lesoch, najčastejšie pod dubmi.

plávka žltohnedá (*Russula subfoetens*)

Podobná na plávku smradľavú, ale **voní príjemne po horkých mandliach** a plodnice má menšie. Rastie v listnatých a zriedka aj v ihličnatých lesoch.

plávka horkomandľová (*Russula laurocerasi*)

Plodnice sú hrubo dužinaté, hlúbik je krátky, **klobúk je sivohnedý**, vôňa je haringovo-ovocná. Rastie v listnatých a ihličnatých lesoch najmä pod dubmi a borovicami.

plávka podvojná (*Russula sororia*)

B2. Plodnice malé, dužina v klobúku je tenká.

Plodnice sú malé a tenkomäsité, **vôňa je po topinaburoch** (podobná ako u rýdzika surovičkového), pokožka klobúka je sivohnedá. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch najmä pod borovicami a dubmi.

plávka lúčovitá (*Russula amoenolens*)

Plodnice sú malé, dužina je krehká s vôňou ako u plávky smradľavej a viac s ovocnou prímiesou, pokožka klobúka je hnedo okrová a sivohnedá, hlúbik je na báze oranžovo-červeno škvrnitý. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch.

plávka hrebatá (*Russula pectinata*)

C. Druhy s malými krehkými plodnicami: klobúk väčšinou menší ako 6 cm

C1. **Chuť dužiny mierna** alebo iba mierne páľivá alebo horká

C11. Klobúk v strede s **hrboľom**

Lupene sú žlto-okrové, hlúbik je biely alebo s ružovou škvrnou na báze, pokožka klobúka je lesklá, živo **červená**, medenkovo-červená, oranžovočervená, v strede sa odfarbuje na hnedasto okrovo až hnedasto žlto. Rastie v listnatých lesoch.

plávka Velenovského (*Russula velenovskyi*)

Lupene sú krémové až okrové, hlúbik je biely, pokožka klobúka je lesklá, lepkavá, **purpurovo-vínová** až purpurovo-hnedá, v strede purpurovo čierna. Rastie v ihličnatých lesoch.

plávka horká (*Russula amara*)

C12. Hlúbik a lupene na poranených miestach a v starobe **hrdzavo škvrnité**

Lupene sú krémové, pokožka klobúka je vínovo-červená, v strede tmavšia čiernasto-purpurová, odfarbuje sa na okrovo-ružovo až krémovo-okrovo. Rastie v ihličnatých lesoch a pod brezami.

plávka dievčenská (*Russula puellaris*)

C13. **Druhy listnatých lesov;** lupene a hlúbik po poranení silno nehrdzavejú a klobúk nemá v strede hrboľ

C131. **Lupene sú krémové až okrové.** Druhy viazané na brezu.

Hlúbik je biely, lupene a hlúbik po otláčení slabo hrdzavejú, pokožka klobúka je ružovo-vínová až sivo-fialová na okraji, **v strede je sivo-hnedastá alebo olivová.** **plávka rôznofarebná** (*Russula versicolor*)

Hlúbik je biely a na báze často ružovo žiháný, na báze žltne v starobe a báza sa odlamuje, pokožka klobúka je ružovo-purpurovo-vínová, **v strede purpurovo-čierna** a s hnedozelenými škvrnami.

plávka lesklá (*Russula nitida*)

Chuť dužiny je trochu alebo výrazne páľivá, pokožka klobúka je na okraji ružovo-karmínová, ružovo-fialová, v strede sa odfarbuje na zelenkasto-hnedo alebo zelankasto-sivo, hlúbik je na bielom podklade **ružovo žiháný**, v starobe a pri navlhnutí **sivie**.

plávka štíhla (*Russula gracillima*)

C132. **Lupene v dospelosti žlté**, hlúbik biely a dutinkatý, najčastejšie pod inými druhmi listnatých stromov

Pokožka klobúka **oranžovočervená, ružovo-červená**, v strede sa odfarbuje na krémovo, okrovo až žlto. **plávka žltá** (*Russula risigallina*)
Pokožka klobúka **žltkovo žltá**, bez červenej farby.

plávka žltková (*Russula vitellina*) -

C14. **Druhy ihličnatých lesov;** krémové až svetlo žlté lupene a biely hlúbik po poranení silno nehrdzavejú

C141. Pokožka klobúka za sucha **zamatovo matná**, dužina vonia často po chloroforme, okraj klobúka len v starobe výraznejšie ryhovaný

Pokožka klobúka je na okraji ružovo-fialová až fialová, **v strede sa v škvrnách odfarbuje** na zelenkasto hnedo a žlto.

plávka ametystová (*Russula amethystina*)

Lupene sú okrové, hlúbik je biely, pokožka klobúka je fialová, ružovo-vínová, karmínovočervená v strede tmavšia a viac hnedá.

C142. Pokožka klobúka aj za sucha **lesklá**, okraj klobúka uzlinato ryhovaný, dužina bez vône

Pokožka klobúka je fialová, vínová, purpurová, karmínovo-červená, v strede je väčšinou tmavšia, odfarbuje sa v škvrnách alebo takmer celá na sivo, olivovo alebo krémovo, hlúbik je dutinkatý.

plávka sosnová alebo **plávka včasná** (*Russula cessans*, *R. nauseosa*)
C2. Chuť dužiny zreteľne a **silne pálivá**, hlúbik biely

C21. Pokožka klobúka **krémová až žltá**

Pokožka klobúka je **krémová** a na okraji takmer biela, lupene sú biele až svetlo krémové. Rastie v čistých bučinách.

plávka Rauoltova (*Russula rauoltii*)

Pokožka klobúka je okrovožltá v strede až **žltkovo žltá**, lupene sú krémové až svetlo okrové. Rastie v listnatých lesoch, najmä pod bukmi.

plávka slnečná (*Russula solaris*)

C22. Pokožka klobúka **červená**, lupene biele

Pokožka klobúka je žiarivo šipkovo-červená, lesklá, odlúpiteľná viac než do polovice polomeru klobúka, lupene sú pri hlúbiku zaoblené, chuť dužiny je pálivá. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch.

plávka škodlivá (*Russula emetica*)

Lupene sú trochu zbiehavé, pokožka klobúka je karmínovo červená, ružová a odfarbuje sa až na krémovo, na otláčených miestach na lupeňoch a na hlúbiku **žltne**. Rastie v listnatých lesoch najmä pod hrabmi.

plávka žltá (*Russula hirsuta*)

C23. Pokožka klobúka **purpurová až fialová**

Dužina je spočiatku je pevná, v starobe je krehká, lupene sú v dospelosti **okrové až žlté**, pokožka klobúka je na okraji fialová, do stredu sivo-fialová až hnedo-fialová. Rastie v ihličnatých lesoch.

plávka pevná (*Russula firmula*)

plávka krehká (*Russula fragilis*) - lupene sú **biele a na ostrí zúbkované**, vôňa je príjemne ovocná, pokožka klobúka je na okraji fialová, ružová alebo purpurová, v strede je takmer čierna ale odfarbuje sa tam v sivú alebo sivo-zelenkastú. Rastie pod rozličnými listnatými aj ihličnatými stromami v jeseni.

plávka fialová alebo **plávka muškárová** (*Russula violacea*, *R. pelargonica*) - **vôňa je po pelargóniách**, lupene sú krémové s celistvým ostrím, pokožka klobúka je fialová, purpurová, v strede aj s hnedastým alebo zelenkastým nádychom. Rastie najmä pod osikami, hrabmi, zriedka aj dubmi.

D. **Druhy s veľkými plodnicami**, odlišnými od húb v skupine A a B; klobúk spravidla väčší ako 6 cm, dužina pevná, často tvrdá

D1. **Chuť dužiny mierna** alebo iba mierne pálivá alebo horká

D11. Plodnice majú aspoň jeden z nasledovných znakov:

D111. dužina pri poranení mení farbu na **sivú**

D112. lupene sú na dotyk **mastné** a nelámavé

D113. pokožka klobúka je aspoň na okraji popraskaná na **polička**

D114. dužina pri poranení hrdzavie a pri vädnutí a v starobe vonia po **haringoch**

D115. ostrie lupeňov a čiastočne aj hlúbik sú žiarivo **žlté**

D116. hlúbik je biely s fialovým odtieňom alebo je takmer celý fialový

D111. dužina pri poranení mení farbu na **sivú**

Dužina na reze spočiatku trochu červenie, neskôr černie, hlúbik je biely a na poranených miestach černejúci, lupene sú krémové, pokožka klobúka je oranžová, lepkavá, lesklá. Rastie na vlhkých miestach v horských ihličnatých lesoch.

plávka odfarbená (*Russula decolorans*)

Dužina na reze **sivie**, lupene sú krémové až okrové, po otláčení na ostrí černejú, hlúbik je biely a po otláčení sivie, pokožka klobúka je **vínovo-hnedá**, za sucha zamatovo-matná. Rastie v horských ihličnatých lesoch.

plávka bodkovaná (*Russula vinosa*)

D112. lupene sú na dotyk **mastné** a nelámavé

Lupene sú pružné, nelámavé, na dotyk **mastné**, biele alebo svetlo krémové, chuť dužiny je mierna alebo trochu pálivá, farba pokožky klobúka je zložená z **fialových**, modrých, zelených a sivých odtieňov, môže byť aj jednofarebne zelená alebo fialová. Rastie v listnatých aj v ihličnatých lesoch.

plávka modrastá (*Russula cyanoxantha*)

D113. pokožka klobúka je aspoň na okraji popraskaná na **polička**

Pokožka klobúka je políčkovito popraskaná, **zelená**. Dužina je tvrdá, miernej chuti. Plodnice sú hrubo dužinaté a veľké. Rastie v lete v listnatých lesoch.

plávka zelenkastá (*Russula virescens*)

Pokožka klobúka zamatová, v dospelosti popraskaná na okraji na drobné políčka, **sivomodrá** so zelenkastým nádychom. Rastie v listnatých najmä dubových lesoch.

plávka sivozelená (*Russula anatina*)

D114. dužina pri poranení hrdzavie a pri vädnutí a v starobe vonia po **haringoch**

Dužina po poranení vo všetkých častiach plodnice výrazne hrdzavie, vôňa je spočiatku nevýrazná, pri vädnutí a v starobe po haringoch, pokožka klobúka je na okraji žiarivo purpurová, v strede purpurovočierna až takmer čierna. Hlúbik je takmer celý ružový až karmínový. Rastie v **ihličnatých** lesoch.

plávka vínovočervená (*Russula erythropoda*)

Dužina po poranení vo všetkých častiach plodnice výrazne hrdzavie, vôňa je spočiatku nevýrazná, neskôr je po haringoch, pokožka klobúka je na okraji purpurová a v strede je väčšinou rôzne škvrnitá - purpurovo-hnedo, olivovo, okrovo, hlúbik je biely a často ružovo žíhaný. Rastie v **listnatých**, najmä dubových lesoch.

plávka haringová (*Russula graveolens*)

D115. ostrie lupeňov a čiastočne aj hlúbik sú žiarivo **žlté**

Dužina je pevná ale nie tvrdá, lupene sú krémové až svetlo žlté, na ostrí sú žiarivo žlté, hlúbik biely a na povrchu často žltý, pokožka klobúka je krvavo-červená, odfarbuje sa miestami na oranžovo-červenú až žltú farbu.

plávka zlatožltá (*Russula aurea*)

D116. hlúbik je biely s fialovým odtieňom alebo je takmer celý fialový

Pokožka klobúka je zamatová, olivovej farby, často na aj s fialovým nádychom, hlúbik na bielom podklade s fialovým nádychom, plodnice sú veľké, dužina je tvrdá a miernej chuti, lupene sú biele až krémové. Rastie roztrúsene v listnatých a zmiešaných lesoch.

plávka fialovohlúbiková (*Russula violeipes*)

D12. Plodnice nemajú ani jeden zo znakov skupiny D11

D121. Pokožka klobúka je purpurová, purpurovohnedá, červenohnedá, často aj s olivovými odtieňmi

Dužina je tvrdá, vôňa je ovocno-medová, lupene sú krémové a po poranení hrdzavo škvrnité, hlúbik je biely ale v starobe a po poranení silne hrdzavo škvrnitý. Pokožka klobúka je lesklá, lepkavá, klobúk je

rôzne škvrnitý - fialovo, purpurovo, vínovo-červenou, olivovo-hnedasto.

plávka lepkavá (*Russula viscida*)

Dužina po poranení nemení farbu, lupene sú okrové až žlté, klobúk s purpurovými, olivovými a hnedými odtieňmi. Hlúbik je biely. Rastie v ihličnatých lesoch.

plávka celistvookrajová (*Russula integra*)

Hlúbik je biely a väčšinou ružovo až ružovo-fialovo žíhaný. Rastie v ihličnatých aj listnatých lesoch.

druhy z okruhu **plávky olivovej** (*Russula olivacea*)

Hlúbik je biely. Rastie v listnatých lesoch.

druhy z okruhu **plávky Romellovej** (*Russula romellii*)

D122. Pokožka klobúka je olivovozelená až olivovohnedá

Pokožka klobúka je hnedozelená, olivovozelená alebo žltozelená. lupene sú krémové, husté a prirastené k hlúbiku až zbiehavé, hlúbik je smerom k báze väčšinou zúžený. Rastie v listnatých hlavne dubových alebo hrabových lesoch.

plávka buková (*Russula heterophylla*)

Pokožka klobúka je zelená, sivozelená, hnedastozelená, dužina je v dospelosti pomerne krehká, lupene a hlúbik starnutím a po otláčení hrdzavejú, lupene sú pri hlúbiku zaoblené. Rastie pod brezami alebo zriedka aj pod ihličnatými stromami.

plávka trávovozelená (*Russula aeruginea*)

D123. Pokožka klobúka je červená

Dužina je aj v starobe veľmi tvrdá, chuť dužiny je mierna alebo trochu mentolová, pokožka klobúka je zamatovo-matná, žiarivo červená až karmínovo červená, hlúbik je často rúžovo až červeno žíhaný, lupene sú biele až krémové. Rastie v listnatých lesoch zriedka aj v ihličnatých.

plávka úhľadná (*Russula lepida*)

Dužina je dosť krehká, klobúk je ružovo- červený, ružovo-karmínový až ružový, v strede väčšinou odfarbený na krémovo-okrovo, hlúbik je biely, dlhý, kyjakovitý, mäkký, lupene sú biele až svetlo krémové. Rastie v listnatých lesoch, najmä pod bukmi.

plávka zorničková (*Russula aurora*)

Lupene sú krémové až okrové, hlúbik je kyjakovitý, dlhý, biely a na báze väčšinou rúžovo žíhaný, pokožka klobúka je lesklá, lepkavá, krvavo-červená a odfarbená miestami trochu na oranžovočerveno. Rastie v

horských ihličnatých lesoch.

plávka jahodovočervená (*Russula paludosa*)

D124. Pokožka klobúka je mäsovoružová alebo hnedá

Pokožka klobúka je mäsovoružová, od okraja sa v dospelosti odlupuje, hlúbik aj lupene sú v dospelosti hrdzavo škvrnité, lupene sú krémové a pomerne pružné. Rastie v listnatých aj ihličnatých lesoch.

plávka mandľová (*Russula vesca*)

Klobúk je hnedý podobne ako u hríba dubového, hlúbik je krátky, hrubý a na priereze dutinkatý, lupene sú krémové. Rastie v horských ihličnatých lesoch.

plávka lasičia (*Russula mustelina*)

D2. Chuť dužiny je pálivá

D21. Pokožka klobúka je žltá, hnedá alebo okrová

Lupene a povrch hlúbika po otlačení černejú, lupene sú krémovo-okrové, hlúbik biely, pokožka klobúka živo žltá. Rastie na vlhkých miestach pod brezami.

plávka chromovožltá (*Russula claroflava*)

Pokožka klobúka je hnedá alebo sivohnedá, lupene sú krémové, hlúbik je v porovnaní s klobúkom často dlhší. Rastie v horských ihličnatých lesoch.

plávka smutná (*Russula consobrina*)

Celé plodnice sú jednofarebne okrové až okrovožlté, stredne veľké, vôňa dužiny je príjemne ovocná, chuť je páľivá. Rastie pod bukmi.

plávka žľčová (*Russula fellea*)

Pokožka klobúka je medovožltá, okrovožltá až hnedo žltá, často so zelenkastým nádychom, vôňa je nevýrazná, lupene a hlúbik sú biele až svetlo krémové (hlúbik je na báze okrový).

plávka hlinovožltá (*Russula ochroleuca*)

D22. Pokožka klobúka je červená

Pokožka klobúka je ružová, ružovo červená, v strede sa odfarbuje aj na okrovo, na okraji je len trochu odlúpiteľná, dužina je pevná a v dospelosti krehká, lupene sú biele. Rastie v listnatých lesoch.

plávka nádherná (*Russula nobilis*)

Dužina je veľmi tvrdá, trochu sivejúca, páľivá, lupene sú krémové až okrové, hlúbik je biely a v starobe sivý, pokožka klobúka je vínovočervená, ružovočervená a silne sa odfarbuje od stredu v krémových, zelenkastých, sivastých až takmer bielych škvrnách, napokon

môže byť v starobe až takmer celá odfarbená. Rastie pod brezami často v parkoch.

plávka parková (*Russula exalbicans*)

Lupene sú krémové až okrové, väčšinou zbiehavé, pokožka klobúka je krvavo-červená, v strede sa odfarbuje na okrovo až krémovo, hlúbik je celý alebo z väčšej časti rúžový až červený. Rastie vo všetkých typoch ihličnatých lesov.

plávka krvavá (*Russula sanguinaria*)

Lupene sú žlté, pokožka klobúka je červená, vínovo-červená, oranžovo-červená a často v strede krémovo až žltá odfarbená. Rastie v listnatých lesoch.

druhy z okruhu **plávky škvrnitej (*Russula maculata*)**

D23. Pokožka klobúka je purpurová alebo fialová

Vôňa je ovocná, klobúk je hnedasto-vínovo-purpurový, v strede sa odfarbuje v škvrnách aj na sivozelenkasto, lupene sú biele až krémové, riedke, rovno prirastené až zbiehavé, hlúbik je celý rúžovo-karmínový až rúžovo-purpurový. Rastie v horských ihličnatých lesoch pod smrekmi.

plávka Quéletova (*Russula queletii*)

Dužina s ovocnou vôňou, lupene sú biele, pokožka klobúka je lesklá, na okraji purpurová, v strede tmavo purpurovočierna až úplne čierna, odfarbuje sa v strede v sivastých alebo hnedastých škvrnách, hlúbik je biely. Rastie najmä listnatých lesoch pod dubmi najmä v jeseni.

plávka tmavopurpurová (*Russula atropurpurea*)

Vôňa dužiny je slabo ovocná, lupene sú husté a citrónovo žlté, pokožka klobúka je fialová, fialovo-purpurová, červeno-purpurová, v strede tmavšia fialovo-hnedá, hlúbik je ružovo-fialový až purpurovo-fialový. Rastie na piesočnatých pôdach pod borovicami.

plávka zlomocná (*Russula sardonica*)

Spomienka na Igora Fábryho

Anton Janitor

Pri každej spomienke na p. Igora Fábryho, cítim vnútorné uspokojenie, že mal som tú česť osobne ho poznať, stretávať sa s ním a prežiť v kruhu jeho rodiny – s jeho ctenou p. manželkou Kamilou tie najkrajšie chvíle. Bol som s ním od začiatku, keď sa pod vedením p. Ing. J. Magála, CSc, na pôde Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu formoval novodobý mykologický život na Slovensku.

Všetci, ktorí sme ho poznali, v duchu ho vidíme ako v poradni SNM v Bratislave pozorne prezerá jednotlivé plodnice, občas ich prekrojí a keď si v niečom nie je celkom istý listuje v svojich precíznych poznámkach, aby sa dopátral pravdy pri určovaní donesených húb.

Hodnotu človeka dokážeme najlepšie oceniť až s odstupom času. Igor Fábry, svojou vysokou profesionálnou zručnosťou, vedomosťami a poctivou prácou vyoral hlbokú brázdou pre rozvoj Slovenskej mykológie. My všetci, ktorí sme mu boli blízky, cítime, že výsledky jeho práce sú pre nás stále živé a snažíme sa dôstojne pokračovať v tom, čo mu bolo srdcu najbližšie, t.j. ďalšiemu cieľavedomému pozdvihnutiu odbornej i spoločenskej úrovne Slovenskej mykológie.

Za všetko čo vykonal, okrem vďaky a úcty, bol poctený čestným členstvom Československej vedeckej spoločnosti pre mykológiu pri ČSAV a Československej mykologickej spoločnosti v Prahe, zaslúžilým členom Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV a Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu.

Keď sme sa s ním 21. januára r. 1982 naposledy rozlúčili, nestačili sme si v tom čase dostatočne uvedomiť jeho stratu. Odišiel navždy, zanechajúc po sebe veľký kus statočnej práce i nedokončené plány, ktoré chcel realizovať. Tohoto roku 6 marca 2000 by sa nestor slovenských mykológov bol dožil 100 rokov. Z príležitosti jeho nedožitých stých narodenín Slovenská mykologická spoločnosť pri SAV na jeho počesť zorganizovala mykologické dni „Orava 2000“.

Ako jeden z jeho najbližších priateľov, chcem v spomienke na tohoto dobrého a statočného mykológa priblížiť aspoň v krátkosti mladším kolegom jeho osobu z pohľadu mojich osobných dojmov a spoločných stretnutí.

Naše rozhovory začínali a končili hubami o ktorých vedel doslova vášnivo hovoriť celé hodiny. Okrem toho, že bol výborným znalcom húb, bol aj dobrým človekom, priateľom, radcom i spoločníkom.

S p. I. Fábrym som sa zoznámil v roku 1963 na stretnutiach zakladajúcej sa mykologickej sekcie pri Slovenskej spoločnosti pre racionálnu výživu v Bratislave.

Na prvých stretnutiach sa zišiel pomerne slušný počet záujemcov o praktickú mykológiu. Mal z toho radosť, pretože ako hovoril, pre huby treba nadšenie, cit, dobrý postreh a rozvahu. Pre praktických hubárov pri každej príležitosti zdôrazňoval práve rozvahu, pretože práca s hubami to nie je hra s guľčkami ale hra o život. To bola jedna z devíz jeho úspešnej propagácie, mám na mysli zdravotno – osvetovú činnosť v širokej laickej verejnosti, ktorá aj v odborných kruhoch lekárov bola vysoko hodnotená. Zdôrazňoval, že každý, kto sa chce hubám venovať musí mať dobrú vytrvalosť a určitú dávku obetavosti. Tieto slová sám premieňal na činy, ktoré ho viedli k úspechom i spokojnosti z poctivo vykonanej práce. Každý, kto mal príležitosť byť s ním na hubách, môže potvrdiť, že svojim kludom a rozvahou vedel vytvoriť akúsi zvláštnu pohodu, ktorá mnohým hubárom chýba najmä vtedy, keď je v lese málo húb alebo nemajú pri zbere šťastie. Pobyt v lese treba vychutnať plným dúškom, vravieval, treba predovšetkým vedieť obdivovať jeho krásu, pestrosť, spev vtákov, ten pokoj, ktorý dodáva nových psychických a fyzických síl. Huby ako často zdôrazňoval, to nie je len plný košík húb, ale najmä neustále systematické štúdium, dôverné poznanie ich spôsobu a podmienok života, ich domov kde rastú a pod. Je tu i mnoho nezodpovedaných otázok pre ktoré sám cieľavedome a trpezlivo hľadal kľúč na ich odpoveď. Bol vytrvalým v hľadaní pravdy ku ktorej sa často svojou húževnatosťou sám osobne dopracoval. Mám na mysli vlastné originálne metódy mikroskopovania, fixácie, farbenia, prípravu preparátov a pod.

Nemôžem zabudnúť na spoločné potulky v lesoch blízkeho Záhoria, potulky spolu s Aurelom Dermekom v blízkom okolí jeho rodiska Brodského a ďalšie spoločné jarné vychádzky za smrčkami v lužných

lesoch neďaleko Bratislavy. Boli to nevšedné príjemné stretnutia a zážitky ktoré sa skončili posedením pri dobrom víne a káve. Bol mimoriadne dobrým a zábavným spoločníkom.

V rokoch 1972-1975 sme spoločne absolvovali mykologický prieskum chránenej oblasti Rozsutca v Malej Fatre. Napriek jeho pokročilému veku – mal už 75 rokov, absolvoval aj tie náročnejšie stacionáre, ktoré boli v pláne výskumu. Nebolo na ňom badať únavu. Vravieval, že dobrý hubár sa nesmie a nemôže v lese unaviť. Rád si pripomínal, že zdolávanie 30 i viac kilometrov denne za hubami neboli pre neho problémom. Ak boli nejaké problémy tak najskôr s jeho p. manželkou, od ktorej som ho doslova musel vyprosiť s podmienkou, že ho dovediem domov v takom stave ako odchádzal z domu. Tá starostlivosť jeho manželky bola opodstatnená. Ved' len krátko predtým prekonal ľahší srdcový infarkt. Úprimne povedané mal som niekedy aj strach, keď sa mi stratil. Všetko to napätie opadlo, keď som ho našiel sedieť najskôr na pni, kde si lupou obzeral nájdenú hubu a na mieste robil podrobné popisky. Tie ako vieme z jeho herbára v SNM sú tak precízne spracované, že pri študovaní jednotlivých položiek sa môžeme úplne spoľahnúť na jeho vedeckú hodnovernosť.

Priamo v teréne ma mnohokrát presvedčil, že len opravdivá láska k tomu čo robil mu mohla dodávať toľko obdivuhodnej energie.

Miloval Oravu, kde v Dolnom Kubíne prežil najkrajšie roky detstva. Tam chodil do základnej školy a do gymnázia, na ktorom v r. 1917 maturoval. Aj v pokročilom veku i predtým po dlhé roky ju navštevoval. Dlhšie dovolenkové pobyty mu dovoľovali podrobnejšie preskúmať mykoflóru Dolnej Oravy, najmä okolia Dolného Kubína a Oravského Podzámku. Vravieval, že i keď počet húb na Orave je trochu menší ako v iných oblastiach Slovenska, potešia bohatstvom a rozmanitosťou i toho najnáročnejšieho hubára.

Skoro závidel Oravcom tie množstvá rýdzika pravého, ktoré tam rastú a považoval ich za najkrajšie na svete. Bolo to nefalšované úprimné vyznanie človeka, ktorý hubám tak dobre rozumel. Mrzelo ho, že pre neznalosť, nedôveru ale i tradíciu zberu, vyjde na Orave nazmar veľa dobrých jedlých húb. Nemal rád nedisciplinovaných tzv. sviatočných hubárov či chválenkárov, ktorí svojim konaním, narobia v lese viac škody ako osohu. Bolo vždy jeho želaním, aby hubári boli nielen zberačmi, ale predovšetkým ochrancami húb. Mal jedno úprimné želanie ktoré mi často

prízvukoval, aby sme vychovávali hubárov k správne mu zberu a nemal rád tých, ktorí do lesa chodili s cieľom, aby ho vydrancovali. Veril, že les je tou jedinou oázou ticha a pokoja, zdrojom fyzických a duševných síl a že huby v ňom zohrávajú nikým a ničím nezastupiteľnú úlohu.

Mal rád dobrých a úprimných ľudí, ktorých považoval za svojich priateľov. Obzvlášť blízky mu boli priatelia s Československej mykologickej spoločnosti v Prahe, s ktorými od začiatku, kedy sa o huby začal zaujímať bol v úzkom osobnom i pracovnom kontakte. Vedel si oceniť pomoc, ktorá mu zo strany spoločnosti bola poskytnutá.

Orava 2000, ktorá je venovaná jeho pamiatke nech poskytne príležitosť nielen pre mladších mykológov, ale všetkých účastníkov spoznať aspoň spomienkou tohoto vzácneho človeka, nestora Slovenských mykológov Igora Fábryho.

Ing. Milan Babej (8. júna 1934 - 20. októbra 1999)

Ladislav Hagara

20. októbra 1999 v Prešove náhle umrel Ing. Milan Babej, organizátor mykologického života na východnom Slovensku a popredný predstaviteľ slovenskej mykofilatelie. Odborná verejnosť ho poznala z každoročných stretnutí slovenských a českých mykológov a priaznivcov húb. Ing. Babej zorganizoval dve také stretnutia: najprv celoštátny zraz v Slanských vrchoch (Kokošovce - Sigord, 22. -29. septembra 1990), potom 6. mykologické dni na Slovensku a seminár venovaný pamiatke významného mykológa Fridricha Hazslinszského (Prešov a Sninské rybníky, 17.-20. septembra 1996).

Je symbolické, že Milan Babej bol pochovaný v tesnej blízkosti Hazslinszského, ktorý bol nášmu zosnulému priateľovi veľkým vzorom pri poznávaní prírody prešovského regiónu.

ROZŠÍRTE SI SVOJE VEDOMOSTI

Čo nám prezrádzajú vedecké mená húb, 17. časť

Miloslav Procházka

- Psammos**, gr. = piesok; **psammicolus, la, lum** = rastúci na, v piesku, z **psammos a colus, la, lum** rastúci na, v; *Mycena psammicola* rastie na piesčitých pôdach
- Pseudo**, z gr. = nepravý, falošný, zdanlivo podobný, často sa používa pred názvom druhu alebo rodu, ktorý sa podobá, alebo je príbuzný inému; napr. *Pseudoclitocybe*
- Psilos**, gr. = holý, lysý, *Psilocybe* (slovensky lysohlavec) z **psilos a cybe** = klobúk
- Psittac/ us, i**, m. = papagáj; - **inus, ina, inum** = papagáji; *Hygrocybe psittacina* pre svoje pestrofarebné sfarbenie
- Psychro-** predpona v zloženinách **psychros**, gr. = chlad, zima s tým istým významom; **psychrophil/ us, a, um** = chladomilný, z **psychro a filein**, gr. = mať rád, milovať
- Pteris**, gr. = papraď; *Mycena pterigena* rastie na papradiach, z **pteris**, gr. a **genes** = zrodený
- Pter/ on** = vtáčie pero, krídlo; - **atus, ata, atum** = krídlatý; *Lactarius pterosporus* má ornamentiku výtrusov pripomínajúcu krídielka, z **pteron a spora, ae**, f. = výtrus
- Pteryx, pterygos**, gr. = krídlo vtáčia
- Pubescens** alebo **puberul/ us, a, um** = páperistý, chlpkatý (pokrytý mäkkými, krátkymi, hustými chlpkami)
- Pudic/ us, a, um** = hanblivý; *Inocybe pudica* asi preto, že má biele aj červenkasté sfarbenie
- Pudorin/ us, a, um** = hanblivý
- Puellaris** = dievčenský; *Macrolepiota puellaris* vraj pripomínala E. M. Friesovi slnečnice dievčat
- Pulch / er, era, erum** = krásny, pekný; - **ellus, ella, ellum** = veľmi pekný, spanilý; taká má byť *Ramaria pulchella*
- Pull/ us, a, um** = tmavý, temný
- Pulmonarius, ia, ium** = pľúcny

- Pulv/ is, eris**, m. = prach, prášok, **pulvis sporarum** = výtrusný prach; - **erens** = prášiaci; - **erulentus, ta, tum** = poprášeny; taký je povrch klobúka *Leucoagaricus pulverulentus*
- Pulvinat/ us, a, um** = vankúšovitý, poduškovitý; strómy *Hypocrea pulvinata* pripomínajú malé vankúšiky; **pulvinátny** klobúk je mierne klenutý a hrubo mäsitý, má ho v dospelosti väčšina hřibov
- Pumil/ us, a, um** = drobný maličký; *Russula pumila* má drobné plodnice
- Punct/ um, i**, m. = bodka; - **atus, ata, atum** = bodkovaný; - **iformis** = bodkovitý (majúci podobu bodky)
- Puniceus, ea, eum** = granátovo purpurový (ako granátové jablko)
- Purpur/ eus, ea, eum** alebo **ascens** = purpurový, nachový
- Purus, ra, rum** = čistý, jasný
- Pus, podos**, gr. = hlúbik, noha, **leucopus** = s bielym hlúbikom; z **pus a leukos**, gr. = biely; plodnice *Podofomes* sú podobné ako pri rode *Fomes*, ale majú aj krátky hlúbik
- Pusill/ us, a, um** alebo **ulus, ula, ulum** = nepatrný, drobučký
- Pustula/ ae**, f. = pľuzgierik, bublinka; -**atus, ata, atum** alebo **pustularis** = pľuzgierovitý; pri *Hygrophorus pustulatus* čierne bodky na hlúbiku a černo hnedé šupinky na povrchu klobúka spôsobujú podobný vzhľad
- Putid/ us, a, um** = zhnitý, zotletý, skazený, páchnuci; *Tephrocybe putida* má takúto nepríjemnú vôňu
- Putrefacti/ o, onis**, f. = hniloba
- Putrescens** = hnijúci, tlejúci
- Pycno-** v zloženinách = hustý, hojný, tesne vedľa seba, **pyknos**, gr. - s tým istým významom; plodnice rodu *Pycnoporus* majú množstvo drobných ústí rúrok tesne vedľa seba
- Pygm/ eus, ea, eum** = drobný, nepatrný, trpezličí
- Pyren, pyrenos**, gr. = kôstka, jadro ovocné
- Pyro-** prepona v zložených slovách = majúci vzťah k ohňu, jasne červenej farby; **pyr, pyros**, gr. = oheň; *Psathyrella pyrotricha* má na klobúku červené chlčky, **thrix- trichos**, gr. = vlas, chlpa; *Lactarius pyrogalus* zasa preto, že má pálivé mlieko, **gala**, gr. = mlieko
- Pyxis, idis**, f. = krabička, schránka, čiaška; **pyxidat/ us, a, um** = tvaru krabičky; *Geopyxis carbonaria* má tvar malej čiašky rastúcej na zemi na spáleniskách, **Ge, gaia**, gr. = zem
- Quadrifid/ us, a, um** = rozštiepený štvormo; *Geastrum quadrifidum* (hviezdovka štvorcípová) má vonkajšiu zákrovku rozpukanú do štyroch cípov

Querc/us, us, f. = dub; - **etum, eti**, n. = dubový les, dúbrava; - **inus, ina, inum** = dubový

Quiet/ us, a, um = mierny, kľudný; *Lactarius quietus* preto, že nemá ostré mlieko

Racem/ us, i, m. = stravec hrozna, bobule hrozna - **osus, osa, osum** = hroznovitý; *Collybia racemosa* má hlúbik s viacpočetnými postrannými malými „konárikmi“, ktoré majú na konci akoby malé zakrpatené klobúčky, čo pripomína stravec hrozna

Rachodes (niekedy aj ako **rhacodes**), z **racos**, gr. = útržok, zdrap; *Macrolepiota rachodes* má pokožku klobúka roztrhaný na veľké šupiny (útržky)

Radul/ a, ae, f. = škrabka, strúhadlo; *Hyphoderma radula*, pretože má na povrchu až 6mm dlhé zúbkaté výrastky

Radi/ us, i, m. = lúč, tyčka, špica koleasa, polomer - **atus, ata, atus** alebo **radialis** = lúčovito sa rozbiehajúci (podobne ako lúče zo stredu na okraje); napr. lupene väčšiny pečiarokotvarých húb sú usporiadané radiálne

Radi/ x, cis, f. = koreň; - **cans** alebo **catus, a, um** alebo **cosus, cosa, cosum** = koreňujúci; *Oudemansiella radicata* má dlhý, koreňujúci hlúbik

Rhacodes vid' **rachodes**

Ram/ us, i, m. = konár, -**ulus, i, m.** = konárik, vetvička; -**osus, osa, osum** alebo **ificatus, ificata, ificatum** = rozkonárený, - **ealis** rozkonárený, na konárikoch; napr. *Marasmiellus ramealis* rastie na odumretých konárikoch; - **icolus, icola, icolum** = rastúci na; z **colo colere** = obývať

Rancid/ us, a, um = zapáchajúci

Rapace/ us, a, um alebo **rapiformis** = repovitý

Raphan/ us, i, m, f. = reďkovka; - **icus, ica, icum** = reďkovkový; *Cortinarius duracinus* var. *raphanicus* má reďkovkovú vôňu, **rafanoidná** vôňa = reďkovková vôňa

Rarus, a, um = zriedkavý, vzácny, **perrar/ us, a, um** = veľmi zriedkavý

Rasilis = hladký, vyhladený; taký má byť povrch *Melanoleuca rasilis*

Re - predpona = 1) späť, naspäť, 2) opäť, znova

Regalis alebo **regius, a, um** = kráľovský; *Amanita regalis* pre svoje neobvykle veľké plodnice

Reniformis = tvaru obličky, **ren, is, m.** = **oblička** a **forma, ae**, f. = tvar, podoba

Repand/ us, a, um = 1) poprehýbaný, 2) ohnutý späť, nahor

Resin/ a, ae, f. = živica, smola; - **aceus, acea, aceum** = živicový, smolný
Resupinat/ us, a, um = rozliaty; rezupinátne plodnice prirastajú celou plochou na podklad a nemajú hlúbik ani klobúk

Ret/e, is, n. = sieťka *Paneolus retirugis* je na povrchu aj sieťkovaný aj zvráskavený, **ruga ae**, f. = vráska

Reticulat us, a, um = sieťkovaný

Rhizo alebo **rhizi** v zloženinách = koreň, z **rhiza**, gr. = koreň; *Rhizina undulata* má na spodnej strane výrastky podhubia podobné korienkom; **rizomorfy** sú dlhé korienkovité, povrázkovité, štrukturované súčasti podhubia, napr. pri podpňovke sú čiernej farby, z **morfé**, gr. = tvar, podoba

Rhodo - v zloženinách červený, z **rhodon**, gr. = ruža; *Lepiota rhodorhiza* má na bázi hlúbika červené vlákna podhubia, „korienky“; z **rhiza**, gr. = koreň; *Rhodotus* - slov. červenáček

Rhombispor/us, a, um alebo **rhombosporus** = výtrusy majú rombický tvar, pod mikroskopom majú jednotlivé plochy výtrusu kosoštvorcový tvar; ako pri *Entoloma rhombisporum*

Ribes, is, n. = ríbezľa; *Phellinus ribis* rastie s obľubou na ríbezliach

Rigid/ us, a, um alebo **rigens** = pevný, tvrdý, neohybný; *Cortinarius rigen*, má tvrdý hlúbik

Rimos/ us, a, um = rozpukaný, popraskaný; *Inocybe rimosa* má klobúk radiálne rozpukaný; pri hlúbiku znamená rimosus pozdĺžne ryhovaný

Rimulos/ us, a, um = jemne rozpukaný, rozpraskaný

Rivul/ us, i, m. = potôčik; -**osus, osa, osum** = potôčikový; *Clitocybe rivulosa* s obľubou rastie pri potokoch; - **icolus, icola, icolum** = rastúci pri potoku, z **colo, ere** = obývať

f. - femininum = ženského rodu, m. - masculinum = mužského rodu, n. - neutrum = stredného rodu; gr. - z gréckeho základu

Mykologické dni na Slovensku

Pavel Lizoň a Marta Vozárová

1. dni: Bratislava, 16.-19. septembra 1975 (63 účastníkov)

Organizátori: Slovenské národné múzeum v Bratislave a Československá vedecká spoločnosť pre mykológiu (organizačný výbor: D. Brilllová, A. Dermek, I. Fábry, A. Ginterová, A. Janitor, P. Lizoň, C. Paulech).
Exkurzie: Malé Karpaty: Bratislava -Kačín, Podunajská nížina: Hurbanovo a Marcelová, Záhorská nížina: Brodské a Kopčany.
Správa: Lizoň, *Česká Mykol.* 30: 232-235, 1976; Lizoň, *Spr. Hub. Poradne* 4: 2-8, 1977 (zozn. zaznamenaných druhov).

2. dni: Kováčová, 17.-20. septembra 1979

Organizátori: Lesnícka fakulta VŠLD a Slovenská spoločnosť pre racionálnu výživu vo Zvolene, Československá vedecká spoločnosť pre mykológiu (organizačný výbor: J. Kodrík, K. Vaník)
Exkurzie: Krupinská vrchovina: Ladzany, Poľana, Zolná-Hubník
Správa: Vaník, *Česká Mykol.* 34: 105-106, 1980 (zozn. druhov nebol uverejnený).

3. dni: Skýcov, 4.-8. októbra 1983 (78 účastníkov)

Organizátori: Oblastné nitrianske múzeum, Slovenské národné múzeum v Bratislave, Slovenská spoločnosť pre racionálnu výživu v Nitre, Československá vedecká spoločnosť pre mykológiu, Okresná hygienická stanica v Nitre (organizačný výbor: M. Vozárová, P. Lizoň, J. Kuthan)
Exkurzie: Tríbeč: listn. lesy medzi Jelencom a Zlatnom, Gaštanica, Štiavnické vrchy: Čajkov, Tríbeč: listn. lesy medzi Čaradicami a Obycami, 4. Čaradice, motorest Zubor, Veľ. Inovec.
Semináre: Obeh húb na trhu, Huby teplomilných dúbav Československa
Správa: Herink, *Česká Mykol.* 38: 176-178, 1984; Huby teplomil. dúbav Československa, p. , 1984 (zozn. zazn. druhov)

4. dni: Spišská Nová Ves - Čingov, 29. septembra - 3. októbra 1986 (114 účastníkov)

Organizátori: Okresný národný výbor v Spišskej Novej Vsi, Vlastivedné múzeum Spiša s galériou, Slovenská spoločnosť pre dejiny vied a techniky, Slovenské národné múzeum v Bratislave Československá

vedecká spoločnosť pre mykológiu, Správa CHKO Slovenský raj (organizačný výbor: Brezovská, Dorko, I. Hrabovec, Kozák, J. Kuthan, P. Lizoň, A. Vlčáková)

Exkurzie: (Levoča - prehliadka mestskej pamiatkovej rezervácie, Spišské Vlachy - pietny akt pri hrobe C. Kalchbrennera), Slovenský raj: prielom Hornádu, Slovenskí rudohorie: Henclová, Tatranská kotlina: Tatranská Štrba a Východná

Československá pošta vyhotovila tématickú pečiatku (s perokresbou *Hygrophorus lucorum*), organizátori vytlačili príležitostné obálky a korešpondenčné listky (s motívom *H. lucorum* a Kalchbrennerovým potrétom).

Semináre: Život a dielo Karola Kalchbrennera, Huby podhorských a horských smrečín (zborník zo seminára o Kalchbrennerovi sa pre nedostatok financií nepodarilo vydať)

5. dni: Liptovský Hrádok, 14.-19. septembra 1995 (84 účastníkov)

Organizátori: Slovenské národné múzeum v Bratislave, Spoločnosť slovenských mykológov, Múzeum ochrany prírody a jaskyniarska v Liptovskom Mikuláši, Slovenská agentúra životného prostredia v Lipt. Mikuláši (organizačný výbor: M. Vozárová, I. Kautmanová, P. Škubla)
Exkurzie: Kopy, Zasmrečianske, Važecké lúky, Tatranské Matliare: Dlhý les, Mokrin, Štrbské pleso: Spálený vrch, Tatranská Štrba: Brezina, Podbanské: Machy, Pribylina: Za kokavským mostom, Važec: Krieslo, Múry, Murná.

Organizátori vytlačili príležitostné korešpondenčné listky s motívom *Gomphidius helveticus*. Videozáznam z akcie je uložený v Slov. nár. múzeu.

6. dni: Prešov a Sninské Rybníky, 17.-20. septembra 1996 (79 účastníkov)

Organizátori: Mestský úrad v Prešove, Slovenské národné múzeum v Bratislave, Spoločnosť slovenských mykológov, Správa CHKO Východné Karpaty, Slovenská botanická spoločnosť, Pedagogická a Filozofická fakulta UPJŠ v Prešove (organizačný výbor: M. Babej, Humeňanský, I. Kautmanová, J. Pardovič Repčák, J. Terray, M. Vozárová)

Exkurzie: (pietny akt pri hrobe F. Hazslinszkého v Prešove), NPR Stuzica, Ruské, Zemplínske Hámre - Kolonica, Sninské Rybníky

Seminár: Život a dielo Fridricha Hazslinszkeho

Repčák, Vozárová, eds: Život a dielo Fridricha Hazslinszkeho, 1996

Organizátori vytlačili príležitostné korešpondenčné lístky s motívom *Polyporus arcularius*. Videozáznam z akcie je uložený v Slov. nár. múzeu.

7. dni: Hriňová - Biele Vody, 11.-15. septembra 1998

Organizátori: Spoločnosť slovenských mykológov a Spoločnosť na výskum húb (organizačný výbor: Ľ. Varjú)

Exkurzie: Biele Vody (Čierťaž), NPR Dobročský prales, Zvolen: arborétum Borová hora

8. dni: Slanická Osada, 28. septembra - 1. októbra 2000

Organizátori: Slovenská mykologická spoločnosť, Slovenské národné múzeum, Oravské múzeum, Správa CHKO Horná Orava (organizačný výbor: A. Janitor, I. Kautmanová, V. Kabát, P. Lizoň, P. Tomáš, Ľ. Varjú)

Exkurzie: NPR Babia hora, NPR Suchý grúnik a Pilsko, NPR Za Jelešňou.

Nadácia pre výskum húb vytlačila príležitostné lístky.

NOVÁ LITERATÚRA

Huby opísané zo Slovenska

Prvá časť zoznamu húb opísaných z územia Slovenska, zahŕňa 172 druhov, variet a foriem. Pri každom taxóne je uvedené meno, pod ktorým bol pôvodne opísaný, miesto (citácia) opisu, nálezisko, zbierka, v ktorej je uložený typový exemplár (ak je to známe), súčasné taxonomické postavenie (teda akceptované meno) a príp. taxonomické poznámky.

Lizoň, P., & S. Jančovičová. 2000. Non-lichenized fungi described from Slovakia 1. *Mycotaxon* 75: 479-500 [Časopis je k dispozícii v knižnici Botanického ústavu SAV.]